



NEMZETGAZDASÁGI  
MINISZTERIUM

TERVEZÉSKOORDINÁCIÓÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG

# Tehetséggondozás és külföldi ösztöndíjak



*(A világ 100 legjobb egyeteme)*



## Tartalom

<b>Vezetői összefoglaló .....</b>	<b>5</b>
<b>Versenyképes képzés .....</b>	<b>7</b>
Az egész világ változik .....	7
Magyarország megtette az első lépést.....	7
Magyarország oktatási versenyképessége .....	10
<b>Külföldi diákok Magyarországon .....</b>	<b>11</b>
Ázsiai diákok Magyarországon .....	14
Dél-nyugat-ázsia kiemelt országaiból érkező hallgatók .....	14
A Távol-Kelet kiemelt országaiból érkező hallgatók.....	15
<b>Ösztöndíjak .....</b>	<b>17</b>
Magyar állampolgárok számára elérhető külföldi ösztöndíjak .....	17
Államközi megállapodásokon alapuló ösztöndíjak.....	17
Európai Unió .....	21
Németország .....	24
Visegrádi országok.....	27
USA .....	28
Kína.....	31
Dél-Korea.....	32
Jó külföldi példák.....	33
Dél-Korea.....	33
Amerikai Egyesült Államok .....	36
<b>Tehetséggondozás nemzetközi példái .....</b>	<b>41</b>
Amerikai Egyesült Államok.....	41
Izrael.....	42
Szingapúr .....	44

Finnország .....	45
Lengyelország .....	47
Kopátsy Sándor gondolatai a tehetségekről .....	49

# Vezetői összefoglaló

- > A jövő társadalmában a tehetségben lesz a hiány. Ezért a fejlődés ott lesz a legnagyobb, ahol a legtöbb tehetséget sikerül feltárni, valamint máshonnan odakoncentrálni.
- > **Magyarországon az államilag finanszírozott illetve az állami ösztöndíjas és részösztöndíjas képzési helyek számában jelentős változások történtek.** A három kiemelt képzési területen (műszaki, informatika, természettudomány) jelentős keretszám növelés történt.
- > 2010/2011 tanévben **18 850 külföldi hallgató tanult Magyarországon** és nagyjából 30%-uk az általános orvosi karokon.
- > A **Távol-Kelet országaiból érkező hallgatókat is leginkább az orvosi képzések vonzották Magyarországra.** A kínaiak esetében – a többi távol-kelet országgal szemben – az orvosi képzés háttérbe szorul, ehelyett a gazdasági képzéseket kedvelik a Corvinus Gazdálkodástudományi Karán és a Nemzetközi Üzleti Főiskolán. A japán hallgatók 14 fős csoportja zeneművészeti tanulmányokat folytat Magyarországon. Ezen kívül több mint 40 kínai tanul Pécsen bölcsészetet, illetve közgazdaságtudományt.
- > A legjobb külföldi példa az Egyesült Államok: A 2010/2011-es tanévben nagyságrendileg **723 ezer külföldi diák folytatta tanulmányait az Egyesült Államokban**, amely a megelőző évhez képest 4,2 százalékos emelkedést jelent. A legtöbben Ázsiából kerülnek ki, az összes ösztöndíjas több mint 64 százaléka. Az Egyesült Államokban hallgató magyar diákok száma a globális tendenciákkal szembe megy, 2001 és 2003 között még nagyságrendileg 1200 diákunk tanult az Egyesült Államokban, majd ezután számuk jelentősen csökkenni kezdett, 2008-ra szinte megfeleződött, azóta pedig hozzávetőlegesen stagnál.
- > A magyar diákoknak, kutatóknak, állampolgároknak is számos lehetősége van arra, hogy ösztöndíjjal külföldön tanulhassanak és tapasztalatot gyűjtsenek:
  - államközi megállapodásokon alapuló ösztöndíjprogramok, melyeknek egy jelentős hányada a nyelvtanulást célozza;
  - Az Európai Unió által életre hívott ösztöndíjprogramok (pl. ERASMUS);

- alapítványok által támogatott ösztöndíjprogramok (pl. Fulbright);
  - cégek, vállalatok által támogatott programok;
  - egyetemek önálló ösztöndíjprogramjai.
- > Összeállításunk bemutatja a legjobb nemzetközi tehetséggondozó programokat és oktatást érintő jó gyakorlatokat a következő országokban: USA, Finnország, Izrael, Szingapúr, Lengyelország.

# Versenyképes képzés

## Az egész világ változik

**Azok a változások, amiket világban tapasztalunk, a foglalkoztatással kapcsolatban túlmutatnak a jelenlegi pénzügyi válságon.** A globalizáció és a technikai fejlődés olyan hosszú távú változásokat hoztak a világgazdaságba, amelyek alapvetően változtatják meg a munkaerőpiac struktúráját. A munkanélküliséget **csak strukturális átalakításokkal lehet csökkenteni**: az oktatási rendszernek olyan munkaerőt kell kibocsátania, akinek a felkészültsége találkozik a munkaerőpiac igényeivel; át kell alakítani az adórendszert, modernizálni a szociális védőhálót; vállalkozás és innováció barát környezetet kell kialakítani.

Nézzük csak meg egy Amerika és egy amerikai óriáscég példáját: 2008-ban az USA-ban négyből egy természettudományos vagy mérnök végzettségű szakember 50 éves vagy annál idősebb volt. A Lockheed Martin repülőgépgyártó cég mérnökeinek fele nyugdíjba megy 2019-re, így a cégnek 142 ezer mérnökre lesz szüksége, miközben az amerikai egyetemeken csak 60 ezren végeznek mérnökként.

## Magyarország megtette az első lépést

Magyarországon eddig az oktatás, elsődlegesen a felsőoktatás, kibocsátása sem mennyiségét, sem szerkezetét tekintve nem felelt meg a munkaerő-piaci keresletnek, ami korlátja volt a gazdaság hatékony működésének, illetve a foglalkoztatás hatékony bővítésének.

A kormány célja az volt, hogy nemzetstratégiai és nemzetgazdasági irányok, továbbá munkaerőpiaci trendek és előrejelzések alapján kerüljön meghatározásra, hogy egy adott szakon mennyi államilag támogatott helyre van szükség. Ezen elvi irányvonalak mentén a magyar kormány jelentősen növelte a három stratégiai területre, a műszaki, a természettudományos és az informatikai képzésre jutó ösztöndíjas és részösztöndíjas hallgatói helyek számát. A lépéssel a kormányzat világos üzenetet kíván küldeni egyrészt a vállalkozásoknak másrészt a jövő munkavállalóinak, hogy

Magyarországon egy tudásra alapuló gazdaság épül, ahol a jól képzett és versenyképes munkaerő a siker záloga.

### A 2012-es jelentkezések tapasztalatai:

- > A műszaki és az informatikai képzések dominálnak szemben a korábbi évek tendenciájával, amikor is a gazdasági képzéseket választották a legtöbben.
- > Az **műszaki** és **informatikai** területeken a **jelentkezők száma a tavalyihoz hasonló, arányaiban nőtt.**
- > A gazdasági szakok hátrébb szorultak.
- > A **természettudományi** képzések esetében alacsony a jelentkezők száma. Szükséges a bemeneti oldal (közoktatás) erősítése.
- > A legnépszerűbb szakok, az első helyes jelentkezést tekintve:

A legnépszerűbb alap- és egységes, osztatlan képzések			
2010	2011	2012	Szak neve
6.	4.	1.	gépészmérnöki
3.	3.	2.	mérnökinformatikus
2.	1.	3.	gazdálkodási és menedzsment
7.	8.	4.	kommunikáció és médiatudomány
8.	10.	5.	nemzetközi gazdálkodás
1.	2.	6.	turizmus-vendéglátás
10.	9.	7.	kereskedelem és marketing
17.	17.	8.	műszaki menedzser
-	-	9.	gazdaságinformatikus
13.	12.	10.	villamosmérnöki

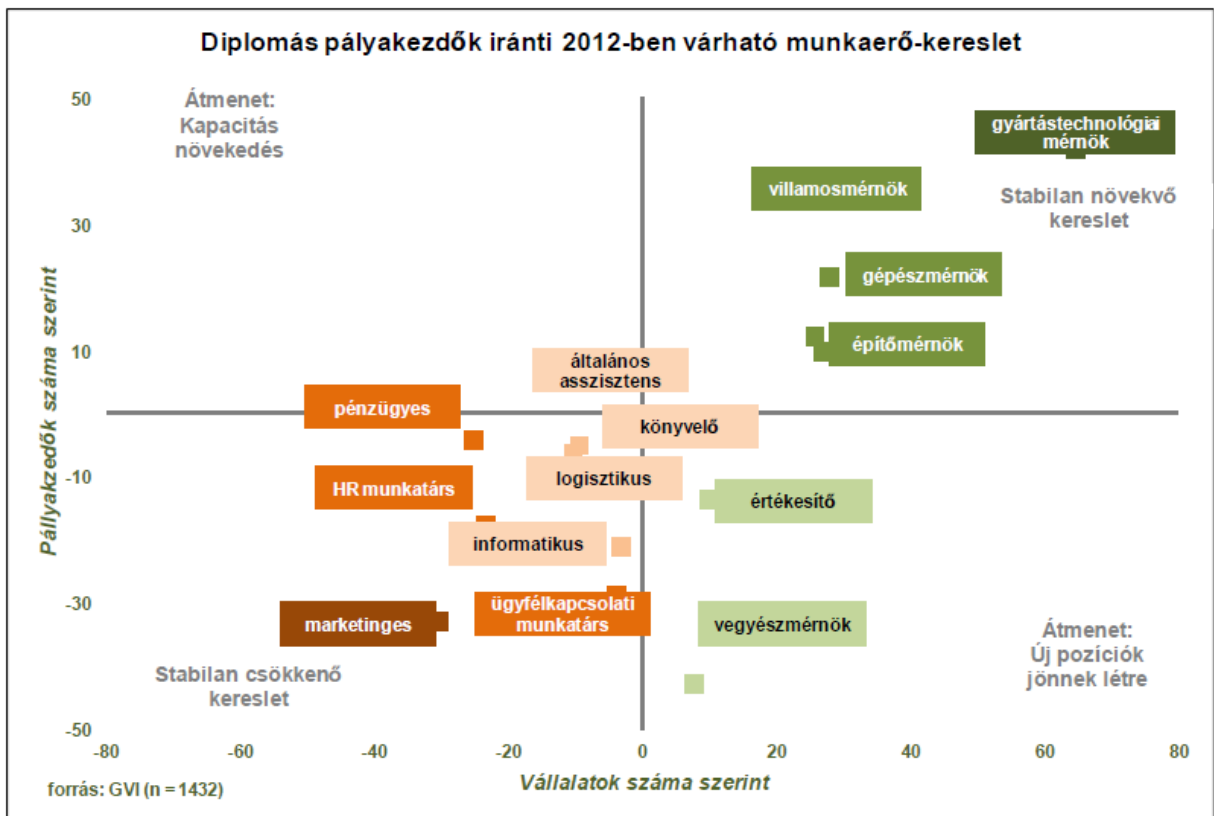
*Forrás: Felvi.hu*

A finanszírozási rendszer, illetve a keretszámok megváltoztatásának orientáló hatása tehát erőteljesen érzékelhető. A felsőoktatásban jelentős változások kezdődtek meg a Nemzeti Felsőoktatási Törvény elfogadásával, amelyeknek egyik fontos eleme a felsőoktatásban tanulók teherviselésének átalakítása, az állami ösztöndíjas és részösztöndíjas rendszer bevezetése. Az új diákhitel pedig mindenki számára hozzáférhetővé teszi a felsőoktatást.



## Az oktatás és a gazdaság szereplőinek együttműködése

A jelentkezők döntése igazodni látszik a GVI által előre jelzett munkaerőpiaci igényekhez.



*Forrás: Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI)*

A hazai felsőoktatásnak nyitottnak kell lennie a piaci igényekre. A gazdasági szféra szereplőinek intenzív bevonása javasolt a felsőoktatás gyakorlat-orientáltabbá tétele érdekében. A fiatal kutatók számára versenyképes ösztöndíjakat kell létesíteni, az ipar és az oktatási intézmények közötti kapcsolat megerősítésének keretében lehetővé kell tenni képzésük egy részének kihelyezését ipari szereplőkhöz.

## Magyarország oktatási versenyképessége

Az IMD által közölt infrastruktúra részindikátoron belül az oktatásban hazánk a 28. helyezést érte el 59 ország közül, a visegrádi országok helyezései a következők voltak 2011-ben (a 2012-ben megjelent felmérés szerint):

Ország	Helyezés
<b>Lengyelország</b>	25
<b>Magyarország</b>	28
<b>Csehország</b>	32
<b>Szlovákia</b>	37

Az IMD rangsora egyértelműen mutatja, hogy a követendő példát a skandináv államok mutatják, Finnország, Dánia és Svédország mellett Svájc, Izland, Belgium és Norvégia, nem Európából pedig Kanada és Szingapúr jelentenek jó példákat.

Az oktatásra fordított kiadásokat tekintve Izland, Izrael és Dánia számít élvonalnak (2010-es adatok), a diák/tanár arány az általános iskolákat tekintve, Svédországban, Lengyelországban és hazánkban számít jónak (2009-es adat) a középiskolában Portugália és Horvátország esetében legkevesebb az egy tanárra jutó diákok száma. A középiskolai beiskolázottságban Kína Franciaország és Szlovákia vezet, a felsőoktatás elérhetőségében a kelet dominál: Szingapúr, Dél-Korea és Taiwan a top 3 ország. Az oktatási rendszer minőségét tekintve Finnország, Svájc és Szingapúr vezet, a tudományos oktatásban úgyszintén ezek az országok az élvonalosok, csak Svájc került az első helyre és Finnország a másodikra, míg az előző esetben fordított a sorrend. Az egyetemi képzés is ezt a három országot hozza ki a leginkább jó teljesítményűnek. A menedzsment tudás oktatása Svájcban a legmagasabb szintű, a második Szingapúr lett ezen a listán, a harmadik pedig Dánia. A nyelvi képzésben, Svájc, Svédország illetve Luxemburg jut vezető szerephez (2012-es felmérésből).

Összefoglalva tehát a következő országok, illetve országcsoportok jelentenek követendő példát Magyarországnak számára:

- > Elsősorban a skandináv államok: Finnország, Dánia és Svédország

- > Ázsiai kistigrisek: Szingapúr, Taiwan
- > Európai Unió: Belgium, Hollandia, Ausztria
- > Egyéb: Svájc, Izrael, Kanada

Természetesen ezek a vezető országok általános példát jelentenek, ez nem jelenti azt, hogy jó oktatási rendszerek máshol nem működnek.

## Külföldi diákok Magyarországon

A hazánkban diploma megszerzésére irányuló felsőfokú tanulmányokat egyre nagyobb számban folytatnak külföldi állampolgárok. A stabilan növekvő szám jól bizonyítja a magyar felsőoktatás vonzerejét, nemzetközi színvonalát. A hallgatók nemzetiség és képzési terület szerinti megoszlása pedig megmutatja, hogy az adott képzésnek milyen a nemzetközi tekintélye, mennyire nyerhető univerzális tudás, valamint azt, hogy a képzéssel járó anyagi terhekhez mérten mennyire „éri meg” Magyarországon tanulni.

A hazánkba érkező külföldi diákok tudástranszfert biztosítanak sokszor egészen távoli országok és hazánk között, ami megalapozza Magyarország nemzetközi gazdasági kapcsolatait. Stratégiai jelentősége van tehát e kapcsolatrendszer erősítésének, kiterjesztésének, a külföldi hallgatókban rejlő humán erőforrás kiaknázásának, valamint a külföldiek oktatásában rejlő nemzetgazdasági előnyök kihasználásának.

Magyarországon a **18 850 fő külföldi állampolgár** rendelkezett aktív hallgatói jogviszonnyal **2010 októberében**. Ez az **összes egyetemi és főiskolai hallgató** (361 347) **5,2%-a**. Az OECD 2009-es adatai szerint majdnem **39%-uk** egészségügyi – azon belül főleg **orvosi** – képzésben vesz részt. A hallgatók több mint ötöde társadalmi, üzleti és jogi tanulmányok folytat. A humán területek vonzerejét jelzi a bölcsész és művészeti képzések 10%-ot meghaladó részesedése. A **műszaki és természettudományos képzések** elmaradnak a többi képzési területhez viszonyítva, a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű szakok előtt tehát

nagy fejlődési lehetőség áll a külföldi hallgatók irányába való **erősebb nyitottság megteremtésén** keresztül.

*A Magyarországon tanuló külföldiek az OECD által meghatározott képzési területek szerint (2009, %)*

<b>Bölcsészet, művész-, pedagógusképzés</b>	12,5
<b>Egészségügyi, jóléti tudományok</b>	38,8
<b>Társadalomtudományok, üzleti és jogtudomány</b>	21,4
<b>Szolgáltatásokhoz kapcsolódó tanulmányok</b>	2,7
<b>Műszaki tudományok</b>	9,7
<b>Természettudományok</b>	5,6
<b>Agrártudományok</b>	9,3

*Forrás: OECD Education at a glance 2011*

2010/2011 tanévben tehát **18 850 külföldi hallgató tanult Magyarországon** és több mint a harmaduk az általános orvosi karokon.

*Magyarországon tanuló külföldiek intézmények szerint*

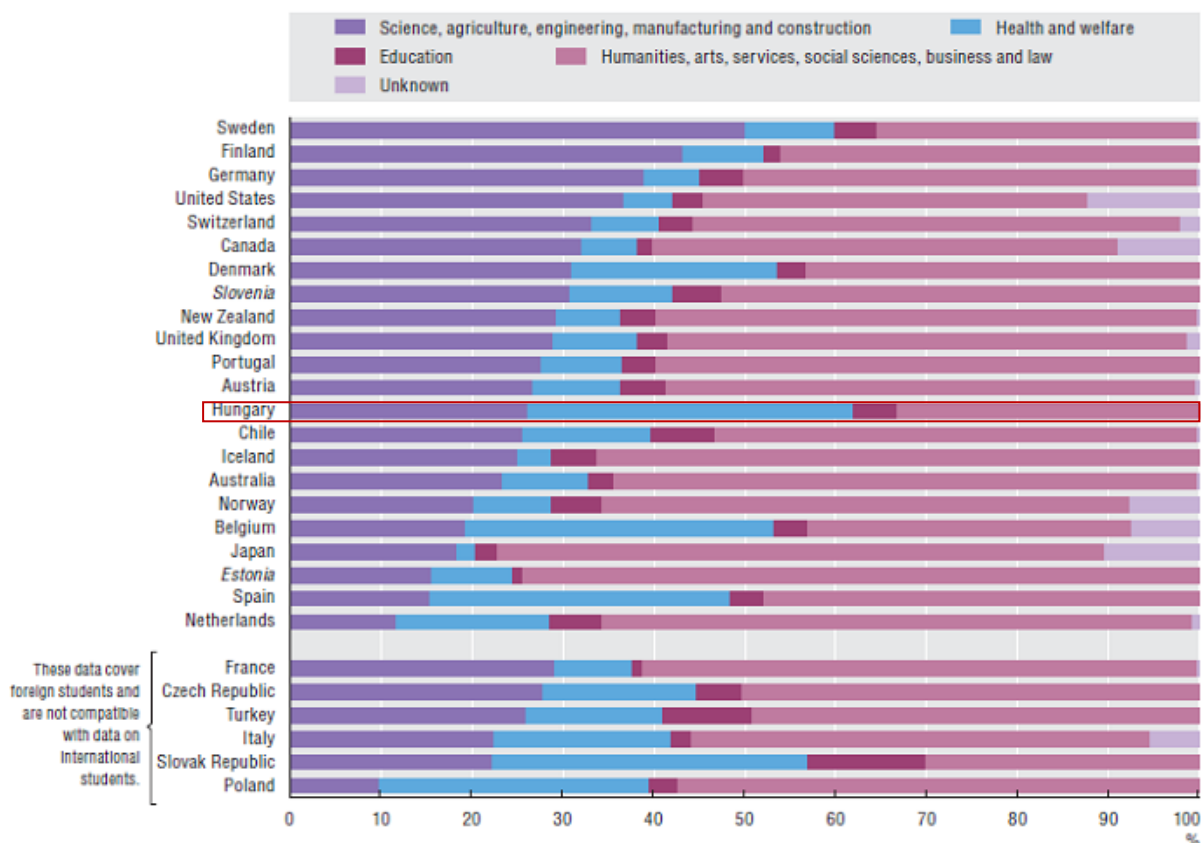
<b>Intézmény neve</b>	<b>Kar neve</b>	<b>Hallgatók száma</b>
<b>Semmelweis Egyetem</b>	Általános Orvostudományi Kar	1976
<b>Debreceni Egyetem</b>	Általános Orvostudományi Kar	1479
<b>Pécsi Tudományegyetem</b>	Általános Orvostudományi Kar	1362
<b>Szegedi Tudományegyetem</b>	Általános Orvostudományi Kar	819
<b>Szent István Egyetem</b>	Állatorvos-tudományi Kar	681
<b>Budapesti Corvinus Egyetem</b>	Kertészettudományi Kar	477
<b>Eötvös Loránd Tudományegyetem</b>	Bölcsészettudományi Kar	430
<b>Közép-európai Egyetem</b>	Közép-európai Egyetem, kar székhelyen	356
<b>Debreceni Egyetem</b>	Fogorvostudományi Kar	321
<b>Semmelweis Egyetem</b>	Fogorvostudományi Kar	316
<b>Modern Üzleti Tudományok Főiskolája</b>	Modern Üzleti Tudományok Főiskolája, kar székhelyen	307
<b>Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem</b>	Villamosmérnöki és Informatikai Kar	272
<b>Budapesti Corvinus Egyetem</b>	Gazdálkodástudományi Kar	252
<b>Semmelweis Egyetem</b>	Egészségtudományi Kar	250
<b>Szegedi Tudományegyetem</b>	Természettudományi és Informatikai Kar	235
<b>Kodolányi János Főiskola</b>	Kodolányi János Főiskola, kar székhelyen	227
<b>Nemzetközi Üzleti Főiskola</b>	Nemzetközi Üzleti Főiskola, kar székhelyen	227
<b>Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem</b>	Építészmérnöki Kar	220
<b>Nyíregyházi Főiskola</b>	Gazdasági- és Társadalomtudományi Kar	209
<b>Szegedi Tudományegyetem</b>	Bölcsészettudományi Kar	199

Legtöbben ezekből az országokból érkeztek:

Románia	2674
Szlovákia	2561
Németország	2103
Szerbia	1516
Ukrajna	1391
Irán	928
Izrael	797
Norvégia	755
Svédország	428
Nigéria	414

OECD is rendszeresen közöl adatokat az egyes tagországok felsőoktatási vonzerejéről. A nemzetközi tudásáramlás mérése különösen fontos a világszervezet számára, amit az adott országban tanuló **külföldi hallgatók képzési területenkénti megoszlása** jól mutat. Az idegen országból érkezett, Magyarországon tanuló hallgatók nagy arányban vesznek részt **orvosi** vagy **bölcsészképzésben**. A **természettudományok** hallgatóvonzó ereje az OECD középmezőnyébe tartozik *(lásd ábra!)*.

## A külföldi hallgatók által választott szakterületek az OECD országokban



Forrás: OECD

## Ázsiai diákok Magyarországon

### Dél-nyugat-ázsia kiemelt országaiból érkező hallgatók

A hazánk számára kiemelt jelentőséggel bíró térség országai több mint 1100 diákja szintén az **orvostudományi képzéseket** kedvelik, Debrecen itt is az első helyen szerepel. A legnagyobb számban (928) érkező irániak azonban elsősorban Pécsset választják. Fontos kiemelni, hogy a Műegyetemen mintegy 80 iráni tanul építésznek, 30-an a villamosmérnöki karon, 19-19-en az építőmérnöki és gépészeti karon hallgatók, tehát a **Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen folyó műszaki képzés Iránban nagy népszerűségnek örvend.**

A kiemelt dél-nyugat-ázsiai iszlám országokból érkező hallgatók megoszlása, 2010 (fő)

Intézmény neve	Kar neve	Dél-nyugat-ázsiai iszlám térség			
		Egyesült Arab Emírségek	Irán	Szaúd-Arábia	Összesen
Debreceni Egyetem	Általános Orvostudományi Kar	4	102	108	214
Pécsi Tudományegyetem	Általános Orvostudományi Kar		147	4	151
Debreceni Egyetem	Fogorvostudományi Kar		77	8	85
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	Építészmérnöki Kar		79		79
Semmelweis Egyetem	Általános Orvostudományi Kar	2	67	8	77
Semmelweis Egyetem	Fogorvostudományi Kar		70	3	73
Szegedi Tudományegyetem	Általános Orvostudományi Kar		42	22	64
Semmelweis Egyetem	Gyógyszerésztudományi Kar		60	1	61
Debreceni Egyetem	Gyógyszerésztudományi Kar		34	3	37
Szegedi Tudományegyetem	Fogorvostudományi Kar		35		35
Szegedi Tudományegyetem	Gyógyszerésztudományi Kar		30	2	32
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	Villamosmérnöki és Informatikai Kar		30		30
Semmelweis Egyetem	Egészségtudományi Kar		18	2	20
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	Építőmérnöki Kar		19		19
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	Gépészmérnöki Kar		19		19
(...)					
Összes hallgató		7	928	198	1133

Forrás: EMMI

## A Távol-Kelet kiemelt országaiból érkező hallgatók

A 737 hallgatót szintén az **orvosi képzések** vonzották Magyarországra (első helyen Debrecen), azonban eltérő súllyal jelen vannak más kar hallgatói között is. A **kínaiak** esetében – a többi távol-kelet országgal szemben – az orvosi képzés háttérbe szorul, ehelyett a **gazdasági képzéseket** kedvelik a Corvinus Gazdálkodástudományi Karán és a Nemzetközi Üzleti Főiskolán. A **japán** hallgatók 14 fős csoportja **zeneművészeti** tanulmányokat folytat Magyarországon. Ezen kívül több mint 40 kínai tanul Pécsen bölcsészettudományt, illetve közgazdaságtudományt.

A kiemelt távol-keleti országokból érkező hallgatók megoszlása, 2010 (fő)

Intézmény neve	Kar neve	Távol-Kelet					Össze- sen
		Kína	Dél- Korea	India	Japán	Malajzia	
<b>Budapesti Corvinus Egyetem</b>	Gazdálkodástudományi Kar	49	1				<b>50</b>
<b>Nemzetközi Üzleti Főiskola</b>		44	1			1	<b>46</b>
<b>Pécsi Tudományegyetem</b>	Bölcsészettudományi Kar	25			2		<b>27</b>
<b>Pécsi Tudományegyetem</b>	Közgazdaságtudományi Kar	17	2				<b>19</b>
<b>Debreceni Egyetem</b>	Fogorvostudományi Kar	14	5	4			<b>23</b>
<b>Debreceni Egyetem</b>	Általános Orvostudományi Kar	12	52	11	39	1	<b>115</b>
<b>Dunaújvárosi Főiskola</b>	Dunaújvárosi Főiskola	11		4			<b>15</b>
<b>Debreceni Egyetem</b>	Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar	11					<b>11</b>
<b>Eötvös Loránd Tudományegyetem</b>	Bölcsészettudományi Kar	9	1	2	3		<b>15</b>
<b>Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem</b>		8	4		14	1	<b>27</b>
<i>Összes hallgató</i>		<i>272</i>	<i>209</i>	<i>61</i>	<i>189</i>	<i>6</i>	<b><i>737</i></b>

Forrás: EMMI



# Ösztöndíjak

## Magyar állampolgárok számára elérhető külföldi ösztöndíjak

A magyar diákoknak, kutatóknak, állampolgároknak számos lehetősége van arra, hogy ösztöndíjjal külföldön tanulhassanak és tapasztalatot gyűjtsenek:

- > államközi megállapodásokon alapuló ösztöndíjprogramok, melyeknek egy jelentős hányada a nyelvtanulást célozza;
- > Az Európai Unió által életre hívott ösztöndíjprogramok (pl. ERASMUS);
- > alapítványok által támogatott ösztöndíjprogramok (pl. Fulbright);
- > cégek, vállalatok által támogatott programok;
- > egyetemek önálló ösztöndíjprogramjai.

### Államközi megállapodásokon alapuló ösztöndíjak

Magyarországnak mintegy **50 országgal** van kormányközi vagy tárcaközi oktatási, tudományos és kulturális együttműködési munkaterve, amelyek keretében Magyarország, ill. a partner ország ösztöndíjakat is biztosítanak. Ezeket az ösztöndíjakat a **Magyar Ösztöndíj Bizottság** (Balassi Intézet) koordinálja.

A kétoldalú államközi megállapodások keretében a 2012/2013-es tanévre **az alábbi ösztöndíj-típusokra lehet pályázni:**

#### > **hosszú tanulmányutak**

Az ösztöndíjas utak az egyes munkatervekben rögzített feltételeknek megfelelően **minimum 1, maximum 12 hónap időtartamban tesznek lehetővé külföldön folytatható tanulmányokat** illetve adnak lehetőséget egyéni munkaprogram alapján megvalósítható kutatómunkára, anyaggyűjtésre, alkotómunkára.

### > **rövid tanulmányutak**

A rövid időtartamú **(5-21 napos) szakmai programok** a kétoldalú együttműködési munkatervek keretében lehetőséget kívánnak nyújtani intézményközi együttműködést elősegítő látogatásokra, alkotói közösségek együttműködésére, személyes kapcsolatfelvételre, tapasztalatcserére, anyaggyűjtésre, könyvtári munkára, előadókörúton, konferencián, kongresszuson, szemináriumon, fesztiválokon és más oktatási, tudományos és kulturális rendezvényeken való részvételre.

### > **nyári egyetemek**

**A 2-8 hetes nyári egyetemi program többnyire a fogadó ország kultúrájának, művészetének megismerésére, a pályázó nyelvtudásának tökéletesítésére nyújt lehetőséget.** Programját és helyszínét a fogadó fél határozza meg, ennek következtében egyéni kutatómunkára, más helyszínen folytatandó tudományos tevékenységre nincs mód.

### > **teljes képzés**

Az 51/2007. (III. 26.) számú Kormányrendelet 25. § (3) bekezdése alapján az oktatásért felelős miniszter pályázatokat hirdet a más államok illetékes szerveivel kötött megállapodások keretében rendelkezésre bocsátott ösztöndíjak elnyerésére.

### > **részképzés külföldön**

Az 51/2007. (III. 26.) számú Kormányrendelet 25.§ (3) bekezdése alapján az oktatásért felelős miniszter pályázatokat hirdet a más államok illetékes szerveivel kötött megállapodások keretében rendelkezésre bocsátott ösztöndíjak elnyerésére

### ➤ **doktori képzés**

Az ösztöndíj az egyes munkaterveknek megfelelően PhD, illetve DLA tanulmányokra ad lehetőséget, teljes képzés esetén három éven, azaz 3x10 hónapon keresztül, részképzés esetén pedig legfeljebb 12 hónapon át.

Pályázni csak az alábbi országokba lehetséges: Csehország, Észtország, Horvátország, Irán, Kína, Lengyelország, Lettország, Oroszország, Románia, Szlovákia.

- > A 2012/2013-as tanévre több országba is hirdettek meg államközi ösztöndíjakat. A MÖB felhívásai<sup>[1]</sup> alapján 2012-ben több mint **35 országba** pályázhatnak hallgatók, posztgraduális képzésben résztvevők, oktatók, kutatók, illetve PhD hallgatók. 2012-ben **több mint 170 államközi ösztöndíj pályázat került kihirdetésre.**
- > Az államközi ösztöndíjak nagy része Európán belüli országokba szól. A legtöbb kihirdetett pályázat Oroszországba, Horvátországba, Olaszországba, Franciaországba és Romániába szól, melyek nagy része doktori részképzés.
- > **Európán kívül** is több ösztöndíj lehetőség van, pl. *Egyiptomba* hosszú tanulmányútra, *Iránba* doktori képzésre, *Izraelbe* hosszú tanulmányútra, illetve nyári egyetemre egyaránt, *Jemenbe* hosszú és rövid tanulmányútra, *Jordániába* hosszú tanulmányútra, *Kínába* hosszú, rövid, illetve doktori képzésre, *Kuvaitba* hosszú tanulmányútra, *Mexikóba* hosszú tanulmányútra, *Mongóliába* nyelvi képzésre, *Szíriába* hosszú tanulmányútra, *Vietnámba* hosszú, illetve rövid tanulmányútra.
- > Az ösztöndíjtípusokat tekintve a **legtöbb pályázatot hosszú tanulmányútra írták ki.** Több olyan ösztöndíj pályázat is van, amelyek teljes képzéseket támogatnak. Ezek jellemzően 3 éves teljes doktori képzések, illetve 2 éves mesterképzések. Több nyelvi képzésre is hirdettek államközi ösztöndíj pályázatot, amelyek célja a későbbi külföldi tanulmányútra való nyelvi felkészülés.
- > Az államközi keret-megállapodásokon alapuló ösztöndíjakról összességében elmondható, hogy **túlnyomóan bölcsészettudomány azon belül is nyelvi képzések dominálnak.**

---

<sup>[1]</sup> <http://www.scholarship.hu/P%C3%81LY%C3%81ZATOK/tabid/39/language/hu-HU/Default.aspx>

A 2012/2013-as tanévre meghirdetett államközi megállapodásokon alapuló ösztöndíjak

Ország	Kihirdetett pályázatok száma	Hosszú tanulmányút	Rövid tanulmányút/Nyelvi kurzus	Nyári egyetem	Doktori képzés	Teljes képzés
Anglia	2	2				
Belgium	6	2	2	2		
Csehország	7	1	3	1	2	
Egyiptom	3	3				
Észtország	7	1	3	1	2	
Finnország	1	1				
Franciaország	12	3	3	4	2	
Görögország	2	1		1		
Horvátország	17	5	5	1	4	2
India	3	2	1			
Irán	2				2	
Írország	2		1	1		
Izland	1	1				
Izrael	3	2		1		
Jemen	2	1	1			
Jordánia	1	1				
Kína	3	1	1		1	
Kuvait	2	2				
Lengyelország	9	3	3	1	2	
Lettország	6	1	2	1	2	
Litvánia	6	2	3	1		
Luxemburg	1	1				
Mexikó	1	1				
Mongólia	3	1	2			
Norvégia	1			1		
Olaszország	16	8	7		1	
Oroszország	20	12		2	4	2
Románia	12	5	2	1	4	
Spanyolország	1			1		
Svájc	2	2				
Szíria	1	1				
Szlovákia	8	1	4	1	2	
Szlovénia	2	1		1		
Törökország	2	1		1		
Vietnám	3	1	2			
<b>ÖSSZESEN</b>	<b>170</b>	<b>70</b>	<b>45</b>	<b>23</b>	<b>28</b>	<b>4</b>

## Európai Unió

### CEEPUS - Central European Exchange Program for University Studies

**A Közép-Európai Felsőoktatási Csereprogram** célja, hogy a felsőoktatás területén **együttműködő partner intézmények között lehetővé tegye oktatói és hallgatói mobilitások lebonyolítását, nyelvi- és szakmai kurzusok, nyári egyetemek, valamint hallgatói kirándulások szervezését**, támogassa hosszú távú szakmai együttműködések kialakulását a térségben, ezzel elősegítve **Közép-Európa stratégiai szerepének erősödését.**

A **CEEPUS megállapodást** 1993. december 8-án írták alá a tagországok oktatási miniszterei, így először az 1994/1995-ös tanév második szemeszterében indulhatott meg a hallgató- és oktatócsere a partner intézmények között. Többszöri meghosszabbítás után a CEEPUS II programszakasz 2005. január 1-én lépett életbe, és 2011. augusztus végéig tartott. **2011-ben pedig elkezdődött a CEEPUS III. szakasza**, melyben a program nyit a kutatási tevékenységek felé is.

Jelenleg a következő országok akkreditált felsőoktatási intézményeibe lehet utazni CEEPUS támogatással:

Albánia, Ausztria, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Csehország, Horvátország, Koszovó, Lengyelország, Macedónia, Magyarország, Moldova, Montenegró, Románia, Szerbia, Szlovákia és Szlovénia.

A program működési keretét **a tagországok által felajánlott ösztöndíjas hónapok adják.** Aktuális tanévet megelőzően a CEEPUS Miniszteri Konferencián rögzítik az egyes országok által a fentiekben meghatározott célokra biztosított mobilitási keretet, valamint a vendéghallgatók és oktatók havi illetményét. Magyarország a 2010/2011-es tanévre 315 hónapra vállalt kötelezettséget.

Hallgatóként, illetve oktatóként az alábbi lehetőségek állnak rendelkezésre a programba való bekapcsolódásra:

#### > **Hálózati együttműködések keretén belüli mobilitások**

A **CEEPUS program a hálózatokon belül megvalósuló mobilitásokra épül.** Hallgatói és oktatói mobilitás, valamint speciális kurzus az elfogadott hálózatok keretein belül, a fogadó intézmény fogadási keretének erejéig

valósítható meg. A küldő intézmény által kiírt pályázati felhívásnak megfelelően a lehetséges ösztöndíjasok kiválasztását a hálózat helyi koordinátora végzi.

#### > **Hálózaton kívüli, freemover mobilitások**

Ha a pályázó a saját intézményében nem talál megfelelő CEEPUS hálózatot, akkor freemoverként lehetősége van bekapcsolódni a programba, amennyiben a hálózatok nem használták fel a rendelkezésükre álló kereteiket. Freemover pályázat beadására így kizárólag a második szemeszterben van lehetőség.

## ERASMUS

A maga az ösztöndíj a neves filozófusról, teológusról, humanistáról Rotterdami Erasmusról (1465-1536) kapta a nevét, a program pedig 1987 óta működik és már több mint 2,5 millió európainak tette lehetővé, hogy **külföldön 3-12 hónapig tanulmányokat** folytasson, vagy **szakmai gyakorlatot** (Erasmus Placement) végezzen.

A program a felsőoktatás fejlesztését, az Európán belüli nemzetközi mobilitást támogatja. Az Erasmus program 2007-2013 között az **EU Life Long Learning** (Egész élet át tartó tanulás) programja keretében működik. A program eredeti angol neve: European Community Action Sceme for the Mobility of University Students (ERASMUS) alprogram a felsőoktatási intézmények fejlesztési törekvéseit segíti. Biztosítja a hallgatók európai mobilitását, tapasztalatszerzését vagy szakmai gyakorlatát egy másik tagország felsőoktatási intézményében.

A programban **33 európai ország** (az Európai Unió összes tagállama, illetve rajtuk kívül Norvégia, Izland, Liechtenstein, Törökország és Horvátország) **4 000 egyeteme** vesz részt. A kiutazó magyar hallgatók **átlagos ösztöndíja 350 euró** melyet a legtöbben 4-5 hónapra vesznek igénybe, továbbá az ösztöndíj részeként a fogadó egyetemen **nem kell beiratkozási díjat fizetniük**. Visszatérve a külföldön hallgatott tárgyakat egyetemük teljes mértékben elismeri.

Az ERASMUS státusz megillet minden hallgatót, aki megfelel az ERASMUS program által támasztott feltételeknek, és akit intézménye kiválaszt arra, hogy egy külföldi partnerintézményben ERASMUS tanulmányokat folytasson. Az

Erasmus ösztöndíj havi **minimális összege Magyarországon 200 euró**, a maximális összege országonként változik, de általában legfeljebb 1000 euró lehet.

A program konkrét célja mennyiségében és minőségében növelni a:

- > Hallgatói és oktatói mobilitást;
- > Nemzetközi projektek számát;
- > Felsőoktatási intézmények / vállalkozások közötti együttműködést;
- > Az európai hallgatói és oktatói mobilitás nagyságrendjének növelése és minőségének a javítása úgy, hogy 2012-re az Erasmus hallgatók száma elérje a 3 milliót (az Erasmus korábbi szakaszaival együttesen)

Az Erasmus programban részt venni kívánó felsőoktatási intézménynek rendelkeznie kell egy jóváhagyott Erasmus University Charterrel. Ennek megszerzéséhez minden felsőoktatási intézménynek pályáznia kell az Európai Bizottságnál.

Az Erasmus mobilitásra szánt 2010. évi teljes európai költségvetés 454 millió eurót (**2009- 430 millió euró; 2008 - 431 millió euró; 2007 - 336,6 millió euró; 2006: 250 millió euró**) tesz ki, ezen felül a centralizált projektekre szánt keret 2010-ben megközelítőleg 18 millió euró.

## ERASMUS MUNDUS

Az Európai Bizottság 2001 júliusában közleményben szorgalmazta a **felsőoktatási együttműködés** elmélyítését az **Európán kívüli, harmadik országokkal**. Ezért jött létre az Erasmus Mundus program, ami merőben új kezdeményezés volt, hiszen **elsődleges célja**, hogy **emelje az európai felsőoktatás színvonalát, növelje annak nemzetközi versenyképességét**, és világszerte elismertté tegye Európát, mint kiváló képzési központot.

A program első szakaszát az Európai Bizottság, a Parlament és a Tanács 2003. december 3-án hozott határozatával hívta életre. Az Erasmus Mundus kiegészíti az Európai Unió már létező, a harmadik országokkal folytatott felsőoktatási programjait, mint pl.: a TEMPUS, ALFA, és az Asia-Link.

Az Erasmus Mundus program keretében 2004-2008 között az európai intézmények 103 közös Erasmus Mundus mesterképzést hoztak létre, több mint 6000 Európán kívüli és 1000 európai hallgató; és 1000-1000 oktató részesült

ösztöndíjban. Majd 60 együttműködés kötött az európai és harmadik országbeli felsőoktatási intézmények között, valamint 60 projekt keretében népszerűsítették az Európai Felsőoktatási Térséget.

Az Erasmus Mundus főbb újdonságai:

- > **közös doktori programok indításának lehetősége**, hároméves ösztöndíjak a doktoranduszok részére;
- > a közös mester vagy doktori programok teljes képzési idejére szóló **ösztöndíjak európai hallgatók számára is**;
- > **nagyobb hangsúlyt** fektetnek a **minőségbiztosításra**, a hallgatók/doktoranduszok **foglalkoztathatóságára**, és a közös programok **fenntarthatóságára**.

## Németország

### DAAD

A "Deutsche Akademische Austauschdienst" ("Német Felsőoktatási Csereszolgálat"), röviden DAAD, Németország legfontosabb szervezete a felsőoktatási intézmények



Deutscher Akademischer Austauschdienst  
German Academic Exchange Service

nemzetközi együttműködésére valamint a tudósok és hallgatók cseréjére. Egyesületként működik, amelynek tagja a legtöbb németországi felsőoktatási intézmény, a finanszírozása pedig nagyrészt a német szövetségi kormány forrásaiból történik. A németek külföldi tanulmányait, kutatásait ugyanúgy támogatja mint az egész világból érkező külföldiek németországi tanulási, kutatási törekvéseit.

A DAAD számos partnerkapcsolatot és közös projektet támogat a magyar és német egyetemek és főiskolák között, de egyéni ösztöndíjakat is kínál. Az ösztöndíjak meghirdetését, koordinálását és elbírálását a MÖB és a DAAD közösen végzi.

Az ösztöndíjak típusai:

- > Ösztöndíj nyári kurzusokon való részvételre



- > Tanulmányi ösztöndíjak diplomások számára minden tudományágban (mester vagy másoddiploma megszerzéséhez)
- > Ösztöndíj végzős germanisztika hallgatók számára.
- > Külön programok német nemzetiségűek számára
- > Kutatói ösztöndíjak doktoranduszoknak és fiatal egyetemi vagy főiskolai kutatóknak
- > DAAD-MÖB: Német – Magyar Kutatócsere Projekt

2012/2013-as évre mintegy 340 magyar pályázó közül 132 nyert DAAD ösztöndíjat. A legnépszerűbb ösztöndíj a nyári kurzusok voltak, ahova 78 fő nyert felvételt.

### Robert Bosch Alapítvány

**Németország egyik legnagyobb vállalatának alapítványa számos hallgatói, kutatói és posztgraduális programokon keresztül támogatja a jövő vezetőgenerációjának oktatását a tudomány szinte minden területén. Az programok közt több kimondottan Kelet-Európai országokat célzó ösztöndíj is található. Az alapítvány – többek között- a következő ösztöndíjakat is finanszírozza**

- > Mummert ösztöndíj

**A 2001-ben alapított Rochus und Beatrice Mummert Stiftung többéves posztgraduális ösztöndíjat kínál mérnöki, természettudományi, turizmus és közgazdasági szakterületen tanuló hallgatóknak. Az alapítvány a Robert Bosch Stiftung keretében közép- és délkelet-európai diákok két és fél éves, kölni (Uni zu Köln vagy Deutsche Sporthochschule Köln), illetve aacheni (RWTH Aachen) mesterképzését támogatja.**

- > Bellevue ösztöndíj

**Nyolc EU-tagállam (Írország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Szlovénia) legfelsőbb állami hivatalainak magasan képzett, leendő vezető munkatársai részére nyílik lehetőség egy 12 hónapos**

**munkatartózkodásra a partnerországok egyikében.** A program célja, hogy fiatal, ígéretes köztisztviselők számára lehetővé tegye a mindenkori vendéglátó ország kormányzati és közigazgatási struktúráinak, politikai keretfeltételeinek és a politikai döntéshozatal menetének megismerését, **valamint hogy az európai partnerországok közötti körkörös csere révén felépüljön egy vezető közigazgatási tisztviselőkből álló nemzetközi hálózat.**

### Baden-Württemberg Alapítvány

A németországi Baden-Württemberg tartomány ösztöndíjával minden évben körülbelül 1200 német és külföldi diák kap lehetőséget nemzetközi csereprogramban való részvételre. Hat alprogramja közül öt ösztöndíjprogram magyar középiskolások, egyetemi hallgatók, de végzett szakemberek számára is elérhető.

**A program célja, hogy Baden-Württemberg tartomány és az ösztöndíjasok között olyan kapcsolat jöjjön létre, amely akár jövőbeli befektetések alapjává is válhat.**

Magyarországi diákok számára nyitott alprogramok:

- > Ösztöndíj egyetemi hallgatóknak: 4-11 hónapra szóló ösztöndíj egy vagy két szemeszter részképzéshez.
- > Ösztöndíj középiskolások számára: egy tanévre szóló ösztöndíj.
- > Ösztöndíj végzett szakemberek számára: 2-11 hónapos ösztöndíj lehetőség szakmai gyakorlat végzéséhez.
- > Walter Hallsein ösztöndíj: kéz szemeszteres részképzés Európai tanulmányokat folytató hallgatók számára.
- > Csereprogram a Budapesti Andrássy Egyetemmel: Budapesti képzési program az Andrássy Egyetemen, ahol magyar, németajkú és Közép-Európai diákok folytathatnak együtt közgazdasági, nemzetközi és európai tanulmányokat.

## Visegrádi országok

**Nemzetközi Visegrádi Alap ösztöndíjai** (International Visegrad Fund)

<http://visegradfund.org>

A Nemzetközi Visegrádi Alap egy nemzetközi szervezet, amelyet a visegrádi országok alapítottak azzal a céllal, hogy elősegítsék a V4 országok közötti együttműködést, illetve a V4 országok más országokkal való együttműködését. Ebben különös hangsúlyt kapnak, a még nem EU-tag európai országok, a Dél- Kelet-Balkán és a Dél-Kaukázus országai. Az alap többek között **ösztöndíjakon** keresztül próbálja ezt a célt megvalósítani.

Az alap által nyújtott ösztöndíjak lehetnek

- > **A visegrádi országokon belüli tanulást lehetővé tevő ösztöndíjak**
- > V4 országokon kívülről érkezők V4 országokban való tanulását finanszírozó ösztöndíjak
- > Ezen belül **Keleti Együttműködés** néven egy külön konstrukció is létezik a következő országok számára: Örményország, Azerbajdzsán, Belorusszia, Grúzia, Moldova és Ukrajna
- > **V4 országok-beli diákok V4 országokon kívüli tanulására irányulók**
- > A CEU Nyílt Társadalom Archívumában történő továbbtanulás

Az ösztöndíjprogramban a következő országok vehetnek részt:

**Albánia, Örményország, Azerbajdzsán, Belorusszia, Bosznia Hercegovina Horvátország, Csehország, Grúzia, Magyarország, Koszovó, Montenegro, Macedónia, Moldova, Lengyelország, Oroszország, Szerbia, Szlovákia, Ukrajna**

Az ösztöndíjakat általában mesterképzésre 1-2 félévre lehet igényelni. Az ösztöndíj összege 2300 euró/félév, amely kiegészül a fogadó intézmények számára juttatott 1500 eurós kerettel. Az éves keret 1.448.000 €, amelyből összesen 400 félévet tudnak finanszírozni.

## **Visegrádi országok - Taiwan viszonylatú ösztöndíjak**

Az Alap a fentieken túl külön lehetőséget biztosít a visegrádi országok és Taiwan közötti cserekapcsolatokra is. Az Alap és a taiwani Nemzeti Tudományos Tanács által finanszírozott csere-ösztöndíjprogram, a tudományos kutatásban résztvevők számára szól, ezért doktori és posztdoktori képzésre lehet jelentkezni a következő tudományterületeken:

- > nanotechnológia;
- > elektrotechnikai ipar;
- > biotechnológia;
- > IT;
- > turizmus;
- > társadalom és humán tudományok.

A doktori képzésen az ösztöndíj összege 750 € posztdoktori képzésben 1000 €. Az összeg mindkét esetben kiegészül 800 € utazási térítéssel.

## USA

Az Amerikai Egyesült Államokban alapvetően három fő ösztöndíjra lehet pályázni. Ezen három közül a legnagyobb választási szabadságot és szakmai elismertséget talán a **Fulbright ösztöndíj** biztosítja, a **HAESF** (Hungarian-American Enterprise Scholarship Fund) egy rugalmasabb árde annál gyakorlatiasabb programlehetőséget kínáló ösztöndíj típus, végül a **ROTARY** (illetve 30 évnél fiatalabb tagok számára ROTARACT) egy bennfentesebb klub, ahol az ösztöndíj mértéke talán nagyobb, mint az előbbieken felsoroltaké, ám a jelentkezési lehetőségek korlátozottabbak, az éppen adott programtól függenek.

### Fulbright ösztöndíj



A program a néhai J. William Fulbright amerikai szenátorról kapta nevét, aki 1946-ban terjesztette a Kongresszus elé az Amerikai Egyesült Államok és más országok közötti oktatási csereprogram tervezetét, **melyben ma már több mint 150 ország állampolgára vesz részt**. A világszerte elismert Fulbright ösztöndíj program kétoldalú államközi egyezmények alapján, autonóm módon működik; pályázati

rendszere nyitott, és valamennyi pályázó számára esélyegyenlőséget biztosít. Magyarország a koronázási ékszerek hazakerülése után, 1978-ban kapcsolódott a programhoz. **Azóta több mint 900 magyar állampolgár nyert el Fulbright ösztöndíjat. Támogatás „irány”összege 15 000\$.** Az ösztöndíj maximum egy évre jogosít fel kint tanulásra, utána haza kell térni.

Az ösztöndíjak száma a 2013-2014. tanévben rendelkezésre álló amerikai és magyar kormánytámogatás mértékétől függ. **Az elmúlt időszakban évente 25-30 magyar résztvevője volt a programnak.**

**Többféle programra lehet jelentkezni:** vannak általános (bármilyen egyetemre/képzésre való jelentkezést megengedő), illetve kutatási terület- esetleg képzés-specifikusabb (pl. doktori képzésre vannak speciális lehetőségek) ösztöndíjak. **Nem csak a diákoknak, hanem egyéb szakembereknek pl. oktatóknak is lehetőségük van a továbbképzésre** (néhány esetben csere-tanár programok valósulnak meg). Végezetül, arra is van példa, hogy a Fulbright-tal szorosabban együttműködő, adott intézmények adott programjára lehet támogatást nyerni.

## HAESF

A HAESF egyetemi ösztöndíj programja – a U.S. Treasury (Kincstár) jóvoltából 6–12 hónapig terjedő szakmai gyakorlatokat kínál neves amerikai cégeknél és non-profit szervezeteknél (pl. NASA, Boston Consulting, Graphisoft, Exxon Mobil, ENSZ) a legtehetségesebb magyar fiataloknak, teljes anyagi támogatással (bár a támogatás felső határa 25,000 dollár/év).



A program egy másik része olyan magyar hallgatókat támogat, akik amerikai egyetemeken tanulnak, maximum 25,000 dollár/félév összegig. **A program célja, hogy a magyar társadalom leendő vezetőinek lehetőséget nyújtson, hogy nemzetközi szakmai tapasztalatokra tegyenek szert, és ez által nagyobb mértékben járulhassanak majd hozzá Magyarország fejlődéséhez.**

A kiválasztott pályázók a szakterületükhöz kapcsolódó szakmai gyakorlaton vehetnek részt, mely elősegíti szakmai és egyéni fejlődésüket, továbbá fejleszthetik vezetői és interkulturális kommunikációs képességeiket, és tökéletesíthetik angol

nyelvtudásukat. Ilyen módon az ösztöndíj javítja az esélyeiket az előbbre jutásban, amikor diplomájuk megszerzése után a magyar munkaerőpiacon kívánnak majd elhelyezkedni.

Az immár három éve működő HAESF idén új ösztöndíjat alapított. **Idén először lehet támogatást nyerni az Egyesült Államokban végzendő egyetemi tanulmányokra is.** A University Academic Scholarship elnevezésű, egy évig terjedő ösztöndíj támogatásával a legígéretesebb magyar egyetemi hallgatók két egyetemi félévet tölthetnek az Indiana University, Bloomington-ban.

Az ösztöndíj teljes körű anyagi támogatást nyújt harmadéves egyetemi hallgatóknak egy egyetemi tanévnek az elvégzéséhez. Fontos pályázási feltétel, hogy a pályázó itteni intézménye előzetes jóváhagyását adja az Egyesült Államokban felveendő kurzusokra. Így az ösztöndíjas hazatérése után a kint elvégzett kurzusok mindenképpen beszámításra kerülnek a magyar diplomának a megszerzéséhez.

A program egyedisége abban áll, hogy a felvett egyetemi kurzusok mellett a magyar ösztöndíjasok számára speciális, az országot ismertető programokat is készítenek, integrálódásukat tanulmányi tanácsadó is figyelemmel kíséri. Így gazdag, átfogó, és tanulmányaikon messze túlmenő élményben lesz részük az ösztöndíj nyerteseinek.

## Rotary

A Rotary Alapítvány Országképviseleti Ösztöndíj programja **a világ legnagyobb magánereiből alapított nemzetközi ösztöndíj programja.**

**Az ösztöndíj program célja elősegíteni a nemzetközi megértést és baráti kapcsolatokat a különböző országok népei között.** Az ösztöndíjasoktól elvárják, hogy a jóakarát átlagon felüli követői legyenek a fogadó ország népe számára azáltal, hogy megjelennek úgy kötetlenül, mint formálisan Rotary és nem Rotary csoportok előtt.

1994-95 óta a Rotary Alapítvány az egy tanéves országképviseleti ösztöndíjakon túlmenően két új típusú ösztöndíjat is megajánlott. **A többéves ország követi ösztöndíjat két vagy három évre ítélik oda külföldi tanulmányokhoz,** amelyek különleges fokozatok elérésére irányulnak. A Kulturális Országképviseleti Ösztöndíj három vagy hat hónapos intenzív nyelvtanulásra és kulturális elmélyülésre biztosít fedezetet egy másik országban.

Ezekon kívül lehetőséget biztosítanak egy külön keretből az alacsony jövedelmű országok pályázói számára. A besorolás az egy főre jutó nemzeti jövedelem alapján történik.

Összefoglalva:

- > Academic - Year Scholaships – 26 000 USD
- > Multi Year Scholarships – kétéves, 13 000 USD / év
- > Cultural Scholarships – 3-6 hónap nyelvtanfolyam, max. 19 000 USD
- > Scholarships Found Pool for Low Income Countries (Magyarország jogosult):  
ebből a típusból 50 ösztöndíjat adnak ki egy évben

A kezdetek óta több mint 100 ország 38000 fiatalja vett részt a programban, melyre a Rotary több mint 490 millió USD-t költött. A 2006-2007. évben 50 ország 822 diákja tanulhatott a program segítségével külföldön.

Ezen túl, többek között lehetőség van Csoportos Tanulmányi Cserére, melynek során a világ különböző részéből két rotary district négy kiváló fiatal dolgozó szakembert küld a másik districtbe, akik érdeklődésüknek megfelelő szakmai és kulturális céllal vesznek részt a négyhetes programban, van ösztöndíj egyetemi tanárok részére, illetve adott egyetemekre lehet jelentkezni „világbéke programra”.

## Kína

- > A **munkatervi keretek között felajánlott állami ösztöndíjakra** a magyar állampolgárok a Magyar Ösztöndíjbizottságnál pályázhatnak (<http://www.scholarship.hu>).
- > Az ösztöndíjak egy másik részét a **kínai állam egyoldalúan nyújtja**. Ezeket a Kínai Állami Ösztöndíjbizottság kezeli (<http://en.csc.edu.cn>).
- > Az ösztöndíjak harmadik körét a **kínai egyetemek saját hatáskörben ajánlják fel** a náluk tanulmányokat folytató és kiváló tanulmányi előmenetelt felmutató diákok számára.
- > Az ösztöndíjak negyedik körét **magáncégek, magánszervezetek**, egyéb szervezetek ajánlják fel. Ezek egy részéről a Kínai Állami Ösztöndíjbizottságnak tudomása van, és az Ösztöndíjbizottság vonatkozó honlapján megtalálhatóak (<http://en.csc.edu.cn>).

Utóbbira jó példa a 2011 februárjában elindult kezdeményezés, amelynek keretében a **Huawei kínai telekommunikációs cég** magyar leányvállalata 5 éven keresztül 15 magyar egyetemistának biztosít ösztöndíjat. A **Holnap Innovatív Vezetői** elnevezésű ösztöndíjban 2011 és 2015 között a Műegyetemről évente tízen, a Budapesti Corvinus Egyetemről pedig öten részesülhetnek. A megállapodás célja, hogy a két felsőoktatási intézményben tanuló, illetve az ösztöndíjprogramba beválasztott hallgatók közelről tanulmányozhassák a legújabb telekommunikációs fejlesztéseket, technológiai trendeket. Az eseményen kiosztott háttéranyag szerint olyan hallgatókat várnak a logisztikai, marketing, infokommunikációs és technikai szakirányokról, akik kiválóan tanulnak, választott szakterületükkel tanórán kívül is rendszeresen foglalkoznak, és kutatási eredményeikről publikálnak. A támogatást elnyerő diákok egy évre kétezer dollár hozzájárulást kapnak szakmai továbbképzésükhöz, s ellátogathatnak a cég kutatóközpontjába is. (forrás: [http://hvg.hu/karrier/20110223\\_kinai\\_ostondij\\_magyar\\_egyetemistaknak](http://hvg.hu/karrier/20110223_kinai_ostondij_magyar_egyetemistaknak))

## Dél-Korea

A Koreai Kormány Ösztöndíjprogramja (**Korean Government Scholarship Program KGSP**), amelyet a Koreai Nemzetközi Oktatásfejlesztési Intézet (National Institute for International Education Development) koordinál a legnagyobb és legismertebb ösztöndíjprogram Koreában. Évente több mint 200 külföldi diák koreai tanulását finanszírozzák. A program posztgraduális program és a kimagasló tanulmányi eredményt nyújtó magyar állampolgárok számára is elérhető. Jelentkezés a Koreai Nagykövetségen keresztül történik. A program részeként a kiutazó ösztöndíjas **egy éven át intenzív nyelvi képzés**ben vesz részt, ezt követi a **kétéves mesterképzés** vagy a **hároméves doktori képzés**. A **Global Korea Scholarship** tulajdonképpen a KGSP még nem diplomázott hallgatóknak szóló változata.

## EUKLA - EU and Korea Leadership Alliance

<http://www.eukla.net>

**Az EU által finanszírozott program lehetővé teszi, hogy a négy, elsősorban műszaki európai uniós egyetem diákjai részképzésen vegyenek részt koreai**



**partneregyetemeken** (University of Ulsan, Kyungpook University, Kumoh National Institute of Technology). Az ösztöndíjat koreai (Samsung, Hyundai, LG) és európai cégek egyaránt támogatják. Magyarországról a BME diákjainak van lehetőségük a pályázásra.

## ASEM-DUO

<http://www.aseduo.org/>

Az Ázsia-Európa Találkozók (Asia-Europe Meeting – ASEM) sora, 1996-ban, Bangkokban indult, szingapúri és francia kezdeményezésre. Célja az volt, hogy a világ három erőközpontja (Európa-Amerika-Ázsia) közötti intézményes együttműködés harmadik ágát, az Európa-Ázsia közötti kapcsolatot megerősítse. Európa és Ázsia laza konzultációs fórumaként működő ASEM európai oldalon az EU 27 tagállamát és az Európai Bizottság képviselőjét, ázsiai részről pedig a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségének (ASEAN) Titkárságát és tíz délkelet-ázsiai tagállamát, valamint Ausztráliát, Dél-Koreát, Indiát, Japánt, Kínát, Oroszországot, Pakisztánt, Mongóliát és Új-Zélandot foglalja magában.

Az oktatási kapcsolatok nagyon fontosak az európai-ázsiai együttműködés kialakításában. A kapcsolatok erősítése és a két kultúra kölcsönös megértésének előmozdítása a célja az ASEM által létrehozott ösztöndíj programnak. **Magyarország az együttműködés több programja közül a DUO-Korea Fellowship programban érintett.** Ennek keretében az EU 27 országainak diákjai tanulhatnak 1 szemesztert Dél-Koreában ezzel párhuzamosan koreai diákok pedig Európában. Pályázni felsőoktatási hallgatók pályázhatnak (akár posztgraduális, doktori képzésben résztvevők is.) Az ösztöndíj mértéke egységesen 8000 euró/félév.

## Jó külföldi példák

### Dél-Korea

A koreai kultúrában az oktatás kiemelt jelentőségű, már kisiskolától a gyerekek taníttatására koncentrálnak a családok, és ez a folyamat az egyetemig tart. Az általános iskolát a diákok 99%-a elvégzi, a középiskolai érettségizők aránya 95%

feletti, akiknek 79-82%-a megy egyetemre. 350 felsőoktatási intézményben 2,9 millió diák tanul (a másoddiplomás képzések ezen felül vannak).

### ***Felnőttképzés rendszere, az élethosszig tartó tanulás segítő intézkedések:***

Az élethosszig tartó tanulásról egy 2008-as törvény rendelkezik. Rendelkezik az *Institute for Lifelong Education* létrehozásáról, és szabályozza, hogy a milyen szervezetek vehetnek részt az élethosszig tartó oktatásban:

- > Iskolák: általánostól gimnáziumig: az iskolára jellemző releváns tanmenetet oktatják a hallgatóknak, valamint elősegítik a közösségi ill. helyi kultúra fejlesztését.
- > Iskola ellenőrzése alatt álló élethosszig tartó tanulás intézmények: a diákok, szüleik és helyi lakosok számára helyismereti és szakmai képzés
- > Iskola jellegű intézmények: a feltételek teljesítése esetén érettségi szintig adhat képzést.
- > Vállalaton belüli felsőoktatási jellegű intézmények: a megadott méreten felüli vállalatok oktatási intézménye főiskolai ill. egyetemi végzettséggel egyenrangú végzettséget adhat.
- > Távoktatási jelegű intézmények: informatikai és kommunikációs eszközökön keresztül bárki szolgáltatathat különféle oktatási tartalmat a széles közönség számára. Amennyiben tandíjat szednek a szolgáltatásért, tevékenységük megkezdését és befejezését be kell jelenteni. Nyújthatnak felsőfokú képesítést is.
- > Vállalat ellenőrzése alatt álló élethosszig tartó tanulmányi intézmények: a vállalat ügyfelei számára tarthatnak képzéseket a megfelelően nagy cégek.
- > Civil szervezetek ellenőrzése alatt álló élethosszig tartó tanulás intézmények: az adott szervezet céljainak megfelelő tanfolyamokat tarthat. A köztársasági elnök által kijelölt civil szervezetek általános élethosszig tartó tanulmányi programokat is kínálhatnak.
- > Sajtó ellenőrzése alatt álló élethosszig tartó tanulmányi intézmények: saját médiumukon keresztül nyújthatnak képzést.
- > Tudás és emberi erőforrás fejlesztésével foglalkozó intézmények: az államnak és az önkormányzatoknak elő kell segíteniük az emberi erőforrások fejlesztését.

## **Az élethosszig tartó tanulás programjainak stratégiája**

A nemzeti versenyképességet növelő képzések különféle életpálya-szakaszokban:

- > élethosszig tartó tanulás egyetemeken keresztül a felnőtt karrier elején/ közepén állók képzése
- > az előregedő társadalom problémájának kivédésére a karrierjük végén járók képzése
- > a főiskolák kihasználása a munkahely – oktatás kapcsolatának erősítésére
- > alkalmazásban állók képzése
- > katonák élethosszig tartó tanulási rendszerének kiépítése

Az egységes társadalom érdekében nyújtott képzések

- > az elhanyagolt csoportok (alacsony jövedelműek, rokkantak) képzési lehetőségeinek kibővítése
- > multikulturális családok, észak-koreai menekültek számára képzési védőháló üzemeltetése
- > felnőttek számára alapképzettségek (pl. írástudás) megszerzésének rendszere
- > a széles néprétegek képzése révén helyi közösségek formálása
- > a központi oktatási szolgáltatási hálózat aktivizálása

2010-es statisztikák szerint 3200 intézményben 160 ezer kurzuson 27 millió főt képeztek. Döntő többségük, 23 millió fő távoktatásban vett részt. Az Oktatási Minisztérium 2011-es pályázati összefoglalója 170 oldalon sorolja az intézmények számára rendelkezésre álló különféle pályázati lehetőségeket.

## **Külföldi ösztöndíjprogramok**

Általános koreai vélekedés szerint az 5-6 csúcs egyetem kivételével a koreai egyetemi oktatás színvonala alacsony. A diplomázási ráta 63%-os, a legmagasabb az OECD-ben. Többnyire anyagi nehézség miatt adják fel tanulmányaikat a diákok, nem tanulmányi okból. Ezért aki teheti, külföldre küldi tanulni gyermekét. Tavaly 290

ezer koreai diák járt egyetemre külföldön, és további 164 ezer hallgató tanult másoddiplomás kurzusokon.

### **Állami külföldi programok**

1977-2009 között állami ösztöndíjjal 2000 diák tanult külföldön másoddiplomás kurzuson. Felük mérnöki tudományukat, negyedük természettudományokat, 20% pedig társadalomtudományokat hallhatott.

- > WEST: az Oktatási Minisztérium 18 hónapos programja USA-beli tanulásra. Évente 300-350 fő vesz részt benne.
- > KGSO: külföldi másoddiplomás kurzusokon tanulhat 2-3 évig a programban résztvevő hallgató állami ösztöndíjjal.
- > KJEP: a résztvevő diákok Japánban tanulhatnak 3-12 hónapig állami támogatással
- > KJSP: mérnöki tudományokat tanulhatnak a kiválasztottak 5 évig japán egyetemeken.

### **Más országokkal közös programok**

Kétoldalú megállapodás alapján számos országba küld Korea diákokat.

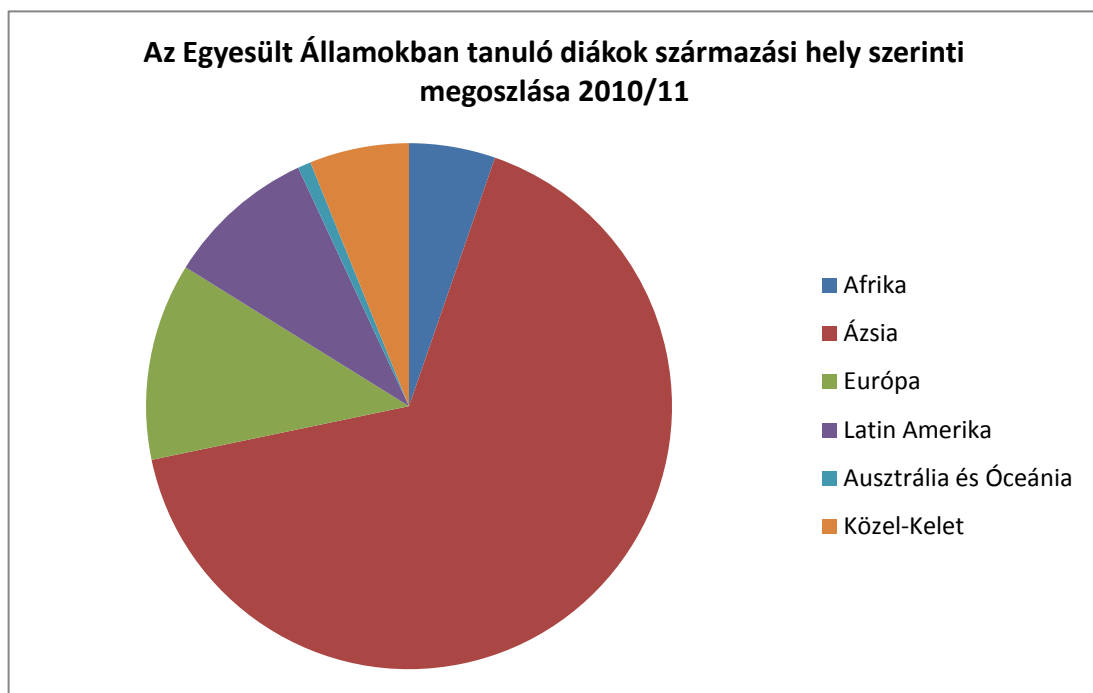
	2005-ig	2006	2007	2008	2009	2010	összesen
diákok száma	4227	190	192	227	229	211	5276
országok	33	18	21	18	19	24	37

### **Amerikai Egyesült Államok**

A 2010-2011-es tanévben nagyságrendileg 723 ezer külföldi diák folytatta tanulmányait az Egyesült Államokban, amely a megelőző évhez képest 4,2 százalékos emelkedést jelent. A legtöbben Ázsiából kerülnek ki, az összes ösztöndíjas több mint 64 százaléka. A küldő országok tekintetében Kína áll az első helyen, a 2010-11-es tanévben 157 ezer diákot küldött, amely 23,5 százalékkal haladja meg a 2009-10-es tanévben regisztrált számokat. A következő két ország szintén Ázsiából kerülnek ki, Kínát sorrendben India majd Dél-Korea követi.

Ország	Diákok száma
Kína	127 628
India	104 897
Dél-Korea	72 153
Kanada	28 145
Tajvan	26 685
Japán	24 842
Szaud Arábia	15 810
Mexikó	13 450
Vietnam	13 112
Törökország	12 397
Nepál	11 233

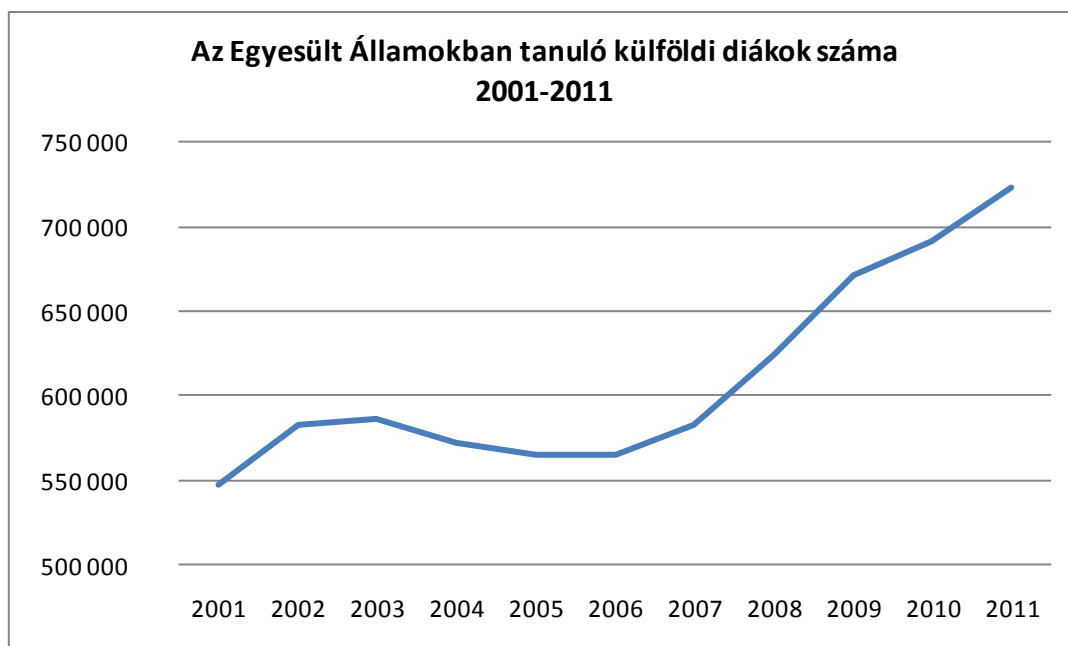
*Forrás: Institute of International Education*



*Forrás: Institute of International Education*

Az Egyesült Államokban tanuló diákok száma 2001 és 2011 között drámaian, 32 százalékkal megemelkedett. Az elmúlt évtized elején, főként a 2001-es terrortámadások miatt a beérkező hallgatók száma visszaesett, majd néhány évnyi stagnálást követően 2007-ben ismét jelentősen emelkedni kezdett. A szigorúbb vízumigénylési szabályok miatt azonban egyre kevesebb külföldi kapja meg a letelepedéshez szükséges papírokat, így az Egyesült Államokban hallgató

nemzetközi diákok nagy része tanulmányaik elvégzését követően visszatérnek saját országukba. Az államokban megszerzett tudásukat tehát hazájukban kamatoztatják – ez a fordított agyelszívás (reverse brain drain) jelensége. Jelenleg az amerikai bevándorlási törvények minden egyes országra külön kvótát határoznak meg, amelyek kijelölik, hogy mennyi állampolgárunk kaphat letelepedési engedélyt az Egyesült Államokban. Egy magasan képzett indiai munkavállaló a statisztikák szerint akár 70 évig is várhat a megfelelő engedélyek beszerzésére. A vállalatok értelemszerűen sürgetik a bevándorlási politika fellazítását, mivel számukra is életbevágó, hogy a világ összes tájáról alkalmazzák a legjobb szakembereket hosszútávon. Jól mutatja az Egyesült Államok jól kivitelezett „brain drain” politikájának eddig elért sikereit, hogy a Szilícium Völgyben alapított cégek 52 százalékát külföldiek hozták létre, mely cégek azóta több százezer munkahelyet hoztak létre, és több milliárd dollárral járultak hozzá az amerikai gazdaság növekedéséhez.

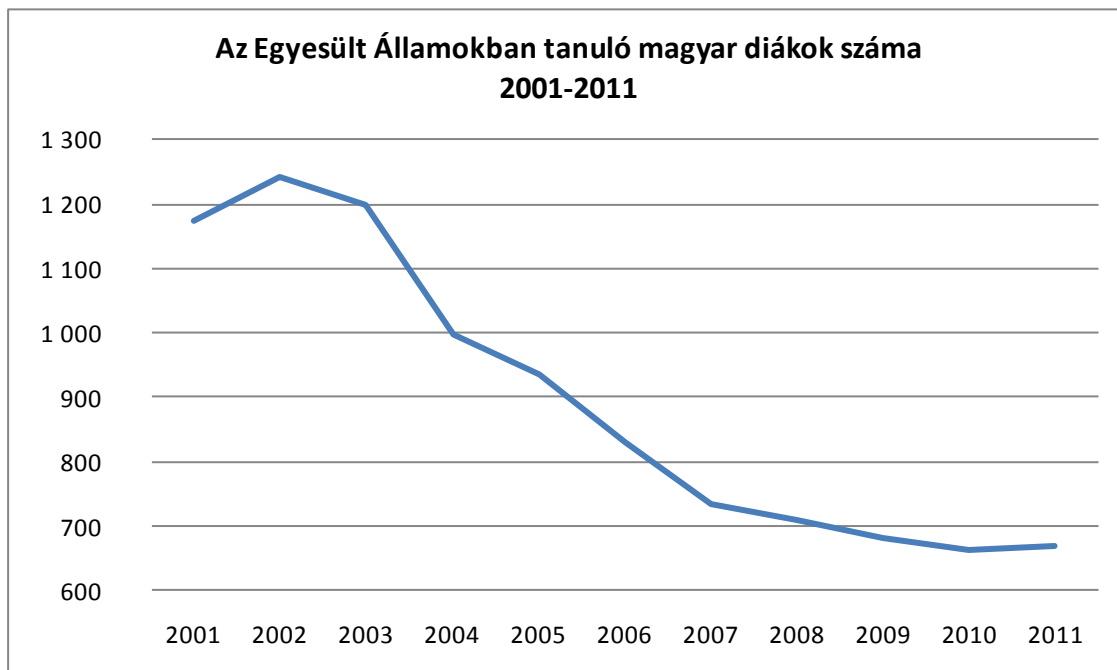


*Forrás: Institute of International Education*

A tengeren túlön hallgató diákoknak a potenciális hasznon kívül egyéb, azonnali nyeresége is származik az Egyesült Államoknak: az amerikai kereskedelmi tárca közlése szerint az elmúlt évben közel 21 milliárd dollárra tehető az ott tanuló diákok költségtérítésre, lakhatásra és megélhetésre fordított költségei.

Az Egyesült Államokban hallgató magyar diákok száma a globális tendenciákkal szembe megy, 2001 és 2003 között még nagyságrendileg 1200 diákunk tanult az

Egyesült Államokban, majd ezután számuk jelentősen csökkenni kezdett, 2008-ra szinte megfeleződött, azóta pedig hozzávetőlegesen stagnál.



*Forrás: Institute of International Education*

Magyarországon az alábbi típusú amerikai ösztöndíjak érhetők el:

- > Tanulmányi ösztöndíjak
- > Gyakorlati ösztöndíjak
- > Kutatói ösztöndíjak
- > Ösztöndíjak alapképzésben (undergraduate)
- > Ösztöndíjak graduális képzésben
- > Újságírói és média ösztöndíjak
- > Környezetvédelmi ösztöndíjak
- > Zenei, művészeti és kulturális ösztöndíjak
- > Közigazgatási ösztöndíjak
- > Sportösztöndíjak

Az USA-ban egyetemre járni kevesek kiváltsága, köszönhetően a kiemelkedően hihetetlen magas, évente több millió forintos tandíjnak. A sportösztöndíjak által azonban sok magyar sportolónak válik elérhetővé amerikai ösztöndíj.

Az amerikaiak általában véve nagyon jól szerepelnek a sporteseményeken, az olimpiák éremtáblázatán rendszeresen az első helyet tűzik ki célul, néhány sportágban azonban egyelőre a nagy eredmények még váratnak magukra. Ezért tárt karokkal várják minden költséget fedező sportösztöndíjjal a tehetséges, hazájukban kiemelkedő teljesítményt felmutató sportolókat, akár Magyarországról is. Az ingyenes oktatás mellé sok esetben havi ösztöndíjat is kapnak a külföldi sportolók, ami fedezi a közlekedés, étkezés és szállás költségeit. A sportélet az amerikai egyetemeken egy külön világ, hasonlóan épül föl, mint a nagy profi bajnokságok (az amerikai egyetemi sportélet például több divízióra van osztva), de az ösztöndíjért cserébe teljesíteni is kell, így nem meglepő, hogy az egyetemi bajnokságokról többen kerülnek az amerikai, és külföldiek esetében a hazájuk válogatottjába.

Sportolóként a fejlődést garantálja, hogy az edzéslehetőségek és az infrastruktúra összehasonlíthatatlanul jobbak Amerikában mint máshol, a sportolóknak csak az edzéssel kell foglalkozniuk. A személyi edző, a fizioterapeuta, a masszőr, a pszichológus vagy az orvos mindenki számára elérhető, emellett külön médiaháttere is van az egyetemi bajnokságoknak.

Az amerikai egyetemek néhány esetben személyesen keresik fel az adott sportolókat, ugyanakkor számos közvetítő szervezet is jött létre, hogy az elérhető ösztöndíjak, valamint a külföldi sportolók egymásra találjanak (az egyik legkiemelkedőbb a [sport-scholarships.com](http://sport-scholarships.com))

Az ösztöndíjak finanszírozásáról az egyetemek gondoskodnak, csak úgy mint az edző személyéről, vagy a szükséges sportfelszerelésekről. Az amerikai egyetemi bajnokságok kiemelkedő presztízzsel rendelkeznek, a média a rendezvényeket kiemelt figyelemmel kíséri, innen válik az egész ösztöndíj rendszer finanszírozhatóvá.

A [sport-scholarships.com](http://sport-scholarships.com) oldal szerint a teljesség igénye nélkül a következő sportokban állnak sportösztöndíjak rendelkezésre: baseball, kosárlabda, vívás, gyereplabda, golf, torna, jégkorong, kajak/kenu, labdarúgás, úszás, tenisz, röplabda, vízilabda, birkózás.



# Tehetséggondozás nemzetközi példái<sup>1</sup>

## Amerikai Egyesült Államok

A közoktatás rendszerének központi eleme a 12 évig tartó általános és középfokú oktatás, amelyet egy vagy két óvodában töltött év is megelőzhet.

A hetvenes évek végétől kezdve a tagállamok bevezették az alapvető tudástartalmat és készségeket felmérő kompetenciateszteket. Ha egy gyermek a tesztek alapján nem mutat fejlődést, az iskoláknak vállalniuk kell, hogy – akár nyári felzárkóztató program keretében – segítenek a tanuló lemaradását behozni, tudását a megfelelő minimumszintre emelni.

Kiemelkedő tehetségsegítő intézmények:

**Center for Excellence in Education:** A természet- és a mérnöki tudományokban, technológiában, matematikában a különösen tehetséges, illetve kiemelkedő képességekkel rendelkező, közép- és felsőoktatásban részt vevő hallgatók karrierjét támogatja.

## Nemzeti Technológiai Műveltség Központja

Állami forrásokból, vállalati, alapítványi és magadományokból működik. Az USA vezető szerepének megtartásához biztosítani kell, hogy kiemelkedően kreatív, magas szintű oktatásban részesülő tanulók jelentkezzenek a mérnöki pályára. Ugyanilyen fontos, hogy a mérnöki szakok ne veszítsék el hallgatóikat a bölcsészkarok javára. A probléma ismerős, hiszen Európában is a mérnöki és a természettudományok terén komoly tehetségvesztésnek vagyunk a tanúi.

**The Gateway Project:** Hosszabb nevén Kapunyitás a mérnöki tudományok és technológiák oktatására. A gyakorlatban ez egy koordinált hálózatépítő munka, célja,

---

<sup>1</sup> Forrás: Az Egyesült Államok, Izrael és Szingapúr esetében - A tehetséggondozás nemzetközi horizontja, I. (Gordon Győri János)

hogy fórumot teremtsen a mérnöki oktatásban jó gyakorlatokkal rendelkező iskolák oktatók számára.

**Mérnöki kurrikulumok:** A cél, hogy általános iskola első osztályától a középiskola befejezéséig használható mérnöki tananyagtartalmakat dolgozzanak ki. A kurrikulum jelentése itt: tankönyvek, tanári kézikönyvek, óratervek, tankönyvcsomagok, oktató játékcsomagok összessége. Az elkészült fejlesztések három korosztály köré csoportosulnak:

- 1-5. évfolyam számára Elemi mérnöki kurrikulum
- 6-8. évfolyam számára Matematikai ismeretek kurrikulum
- 9-12. évfolyam számára Jövőmérnök kurrikulum

A gyakorlatban a tanárok szakmai és módszertani képzetlensége az egyik legnagyobb akadálya az új tananyagtartalmak elterjedésének. Ezt orvosolandó évente több 2-3 napos intenzív workshopokat és konferenciákat szervez a Központ.

## Izrael

Izrael a GDP-nek a 8 százalékát fordítja oktatásra. 2007 óta minden gyermek 5-től 18 éves koráig tanköteles. A kötelező oktatásnak négy formáját választhatják a családok:

- > állami szekuláris iskola
- > állami vallásos iskola
- > ultra-ortodox (haredi) iskola
- > arab iskola

A közoktatási rendszer három szintje az óvodát követően:

- > Alapfokú oktatása az első 6 évfolyamon, 6-12 éves tanulók
- > Középső szint 7.- 9. évfolyam
- > Felső évfolyamok 10.-12. évfolyam

Érettségi után fiuknak, 3 lányoknak 2 év katonai szolgálat.

Az országban 8 állami egyetem és számos szakkollégium érhető el. Híres és elismert a mérnök és a természettudományos képzés. A Jeruzsálemi Héber Egyetem Ázsia 10 legjobb egyeteme között van és a világon is a legjobb 200-ban. 2002 óta hat Nobel-díjas tudós.

1973-ban megalakul a tehetségek fejlesztésével foglalkozó részleg az Oktatási minisztériumban és elindítottak hat speciális iskolai tehetségosztályt.

Számos magán és állami kezdeményezés:

- > **Israel Center for Excellence through Education** nevű magánszervezet hozott létre kis csoportlétszámmal működő, bentlakásos művészeti és tudományos akadémiát 200 diák részére. Az Excellence 2000 program keretein belül már általános iskola 5. osztálytól fogadják a tehetségeket.
- > **Héber Egyetem Középiskolája:** Tanulói, tanára közül Izrael állam számos vezetője került már ki.
- > **Shevah Mofet Középiskola:** Az emigráció legkiválóbb szakemberei tudósai tanítanak itt.
- > **Jeruzsálemi Zenei és Tánc Akadémia:** a művészeti tehetségképzésben van nagy szerepe.
- > **Weizmann Intézet:** fiatal természettudományos tehetségek programjainak kidolgozása, lefolytatása. Nyári táborok, matematika táborok szervezése, felkészítés a tudományos diákolimpiákra.
- > **A hadsereg Talpio tehetségprogramja:** fizika, matematika és természettudományokban tehetséges fiatalok számára.

*A tehetségek kategóriái:*

- > A **szuper tehetség** a tanulók felső 1 ezreléke.
- > A **tehetséges tanulók** a diákok felső 1-3 százalékából kerülnek ki.  
(Ők járnak hetente egyszer az 53 tehetségközpont valamelyikébe)
- > A **kiváló tanulók** a felső 8 százalék. Képzésüket iskolai programokkal igyekeznek optimalizálni.

Az azonosítás intelligenciatesztekkel történik, már második elemiben a teljes tanulói népességben. A korai szelektálásnak köszönhetően minél előbb sor kerülhet a speciális képzésekre.

### **Pull out központok**

A pull out rendszerű tehetséggondozás átmenet a szegregáló (elkülönített tehetségosztályok) és az integráló (nincs elkülönítés) módszer között: A diákok a hét nagy részében a saját általános iskolájukban tanulnak együtt társaikkal, de heti egy napon a pull out központokban vesznek részt különleges képzéseken a tehetségek.

- Nem szakad ki a diák a saját korcsoportjától. Kis csoportlétszám, csapatmunka, kreativitás, önismeret fejlesztés.
- Nem bizonytalanodik el a csak tehetségekből összeállított csoportban sem, aki gyengébb, mert hét többi napján, visszakerülve a hagyományos osztályba ismét megélheti kiválóságát.
- Negatívum, hogy azt az egy napos hiányzást folyton pótolniuk kell.

Jelenleg 53 pull out központ 6 ezer gyermeket lát el.

## **Szingapúr**

Az 1960-as évek gyengén fejlett városállamából a világ egyik legerősebb gazdasága lett a szisztematikusan végrehajtott állami döntéseknek köszönhetően.

- > 1959 és 1978 között először a kikötőt modernizálták, majd biztonságos és vonzó bankrendszert építettek.
- > 1979 és 1996 között a nagy munkaerő-igényű iparágakról átálltak magas szaktudást igénylő ágazatokra.

Nincs még egy olyan ország a világon, ahol az oktatás és a gazdaság annyira összefonódna, mint Szingapúrban:

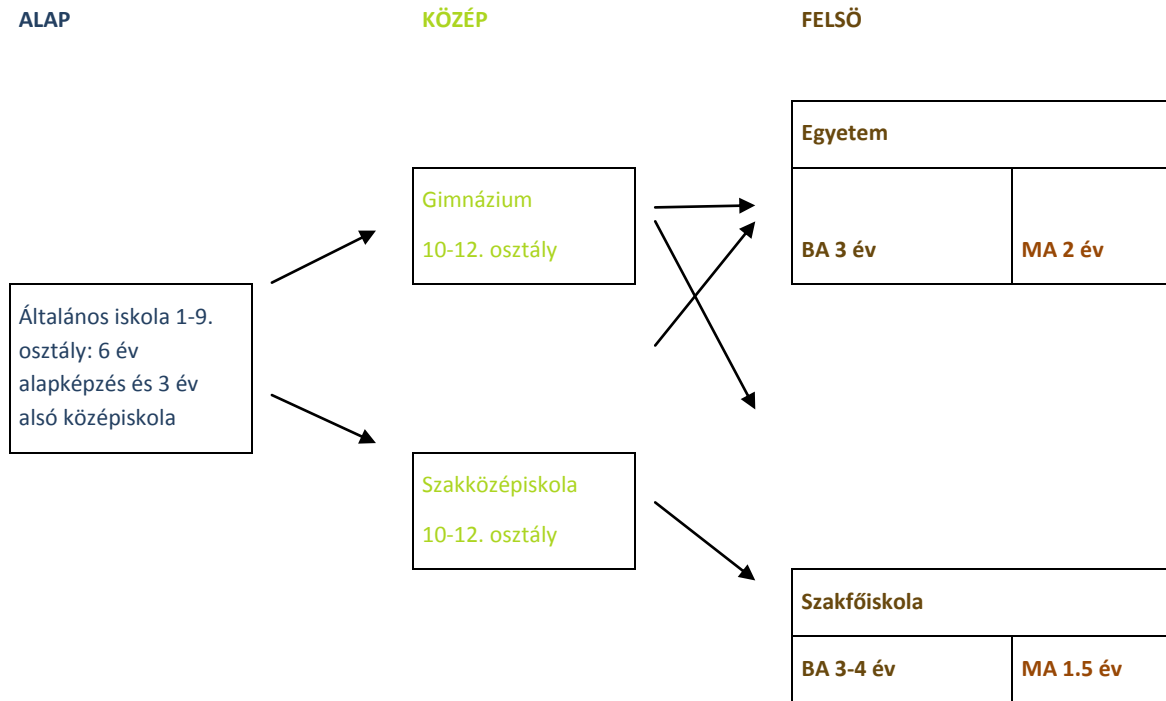
- > A tehetség azonosítása már a 3. elemiben.

- > Szingapúr 1965-ös megalapítása óta alapelv, hogy a szingapúri állami hivatalokba tehetséges, és ne (a szomszédos Malajziában megszokott) kvóták által megszabott emberek kerüljenek.
- > Az adótörvény adómentességet biztosít minden olyan költségre, amely a külföldi tehetségek Szingapúrba hozásával kapcsolatos.
- > A rendezvényekkel kapcsolatos illeték alól mentesek a tehetségek teljesítményét bemutató rendezvények.
- > A szingapúri diákok a matematikai és természettudományos műveltséget vizsgáló TIMMS vizsgálatokon az első helyet érték el, az olvasást vizsgáló PIRLS felmérésben pedig az első három hely egyikét.
- > A szingapúri gyerekek tudását harmadik osztályos korukban egy komplex teszttel (angol nyelv, matematika, általános logikai képességek) felméri, és a felső 1% speciális iskolákba kerül. Ezekben az iskolákban mód van arra, hogy a diák gyorsítva végezze el a tárgyakat, és ha képes rá, akár az egyetemi órákat felvehesse 13 évesen is.

## **Finnország**

Finnország ez egyetlen olyan ország a világon ahol 0 % az analfabéták aránya. A finn és a svéd a két hivatalos nyelv, de az angol is elterjed, csak a gyermekműsorokat szinkronizálja a televízió.

## A finn oktatási rendszer



### Az oktatási rendszer felépítése

A tankötelezettség abban az évben kezdődik, amelyben a gyermek 7. életévét betölti, és az általános iskola 9 évfolyamának elvégzéséig tart. Legtöbbször tehát 16 évesen lépnek ki a kötelező oktatásból. Azon tanulók száma, akiknek 17. életévükig nem sikerült befejezni az általános iskolát és így abbahagyhatják az iskolát, rendkívül csekély.

Az általános iskolát megelőzően a gyermek 6. életévtől iskola-előkészítő foglalkozásban való részvételre jogosult. Az általános iskola kilenc osztályos, a 7-15. életévig tart. Nagy hangsúlyt fektetnek a diákok felzárkóztatására, melyet az önkormányzatok finanszíroznak. A felzárkóztató foglalkoztatásokon a tanulók 30 százaléka vesz részt.

Középfokon gimnáziumban vagy szakközépiskolában lehetséges továbbtanulni – a megszerzendő végzettség mindkét intézménytípus esetében feljogosíthat a

felsőoktatásban való továbbtanulásra. A felsőoktatás kétpillérű: szakfőiskolai és egyetemi képzésből áll. A szakfőiskolák által nyújtott gyakorlat-orientált felsőoktatási programok hossza nappali rendszerben 3,5-4,5 év. Egyetemen 176 304 diák tanult 2007-ben.

Finnország a GDP 7,8 százalékát fordítja az oktatásra. Az iskolák felszereltsége és a tanárok felkészültsége elsőrangú. A tanárok egységes követelményrendszer szerinti képzést kapnak az egyetemeken.

A legsikeresebb közoktatással rendelkező országokban (Dél-Korea, Szingapúr, Hongkong, Finnország a tanárok az egyetemet végzett hallgatók felső harmadából kerültek ki, Finnországban, a legjobb 10 százalékból. A szigorú felvételi vizsgák után a jelentkezőknek csupán mintegy 10 százaléka kezdheti meg tanulmányait. A munkában álló tanárok folyamatos továbbképzésére is nagy hangsúlyt fektetnek. A tanári hivatás Finnországban közmegebecsülésnek örvend.

## Lengyelország

A régóta sikeres Finnország mellett a fejlettségét tekintve hozzánk közelebb álló Lengyelország is sikeresen hajtott végre oktatási reformot. Az intézkedések hatására már öt-hat év alatt javult a diákok teljesítménye. 2000 és 2006 között Lengyelország érte el az OECD-országok közül a leggyorsabb javulást a PISA-tesztek által mért szövegértésben.

### A közoktatási reform

1999-től a kormány iskolaszervezeti, irányítási, tartalmi és pedagógiai reformok csomagját indította el. A nyolcosztályos (szelekcióval végződő) általános iskolát egy hatosztályos alapiskolává és egy háromosztályos felső tagozattá ("gimnazija") alakították. Erre a kiterjesztett kilencosztályos közös képzésre épül rá a gimnázium ("lyceum"), szakközépiskola és szakmunkásképző. A felső tagozatot új küldetéssel, tananyagokkal építették fel, azaz nem az általános iskola egy évvel való meghosszabbítása történt.

Az új felső tagozaton pedagógiai-módszertani kultúraváltást kísérletek meg, így megszüntették a központi tantervet és tanmeneteket és az iskolákat az állami

alaptanterv (core curriculum) kitöltésére, helyi tantervek kidolgozására kötelezték. A reformot új tananyagok piacra kerülése és tömeges továbbképzések egészítették ki. A decentralizációval párhuzamosan – a korábbi gyakorlathoz képest – példátlanul erős elszámoltatást építettek ki: a tanulók negyedik és hatodik évfolyamon standard teszteket, a líceum/szakközépiskola végén pedig standard érettségi vizsgát tesznek.

## A reform hatásai

Ami az eredményeket illeti, már-már lengyel csodáról beszélhetünk. A 2000-es PISA-mérés Lengyelországot a visegrádiak szintje alatti, kelet-európai országnak mutatta. Matematikából a mért tanulók teljesítménye 470 pontról (2000) előbb 490 pontra (2003) majd 495 pontra (2006) javult. Az olvasás-szövegértés területén még ütemesebb a javulás: 479, 490 majd pedig 508. Kicsit gyakorlatiasabban szólva 2000 körül a lengyel tanulók az OECD átlag alatt olvastak, 2003-ra elérték az átlagot, és 2006-ban pedig a mért államok között a 9. (!) helyezést érték el. A természettudományok területén is javulás látható: 483, 498 és 498. Az eredmények javulása mellett megváltozott a lengyel teljesítmény szerkezete is; a 2006-os lengyel adatmegoszlás jellegében egy “kissé lemaradt” skandináv országot mutatott – szépen harmonizálva a kilencéves közös képzés skandináv modelljével. A reform hosszútávú kulturális hatásai is jól becsülhetőek: a felnövekvő lengyel nemzedékek már standard elvárások mentén értékelődnek és tanulnak tovább.

Oktatási rendszer a reform előtt	Az oktatási reform főbb lépései	PISA vizsgálatokon elért eredmények												
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Alsófokú oktatás: 8 éves általános iskola</li> <li>• Középfokú oktatás:               <ul style="list-style-type: none"> <li>– 4 éves általános, érettségit adó képzés</li> <li>– 5 éves szakmai, érettségit adó képzés</li> <li>– 3 éves szakmai, érettségit nem adó képzés</li> </ul> </li> <li>• PISA teszteken átlag körüli eredmények, a legnagyobb probléma a szakiskolákba járó tanulók eredményeivel volt</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A reform célja az általános képzési idő meghosszabbítása:               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Alsófokú oktatás: 6 éves általános iskola</li> <li>– Alsó középfok: 3 éves gimnázium</li> <li>– Felső középfok: 3 éves általános, 3-4 éves szakmai képzések</li> </ul> </li> <li>• Alaptanterv kialakítása</li> <li>• Új érettségi rendszer bevezetése</li> </ul>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2000</th> <th>2003</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><b>Átlagos pontszám</b></td> <td>479</td> <td>497</td> </tr> <tr> <td><b>400 alatt teljesítők</b></td> <td>21,4%</td> <td>15,0%</td> </tr> <tr> <td><b>600 felett teljesítők</b></td> <td>10,6%</td> <td>13,7%</td> </tr> </tbody> </table>		2000	2003	<b>Átlagos pontszám</b>	479	497	<b>400 alatt teljesítők</b>	21,4%	15,0%	<b>600 felett teljesítők</b>	10,6%	13,7%
	2000	2003												
<b>Átlagos pontszám</b>	479	497												
<b>400 alatt teljesítők</b>	21,4%	15,0%												
<b>600 felett teljesítők</b>	10,6%	13,7%												

A Patrinos, Porta és Wisniewski 1999-es lengyel oktatási reform hatásairól készült tanulmányának legfőbb következtetése: az eredmények javulásában elsősorban a “halasztott szakképzés” játszott szerepet, amint a fiatalok átléptek a szakképzésbe, a teszteredmények hanyatlani kezdtek.



A teljesítményjavulás elsősorban azon fiataloknál volt drámai, akiknek szakképzésbe kellett volna átlépniük. A teljesítményjavulást jól magyarázzák a közismereti képzés magas óraszámai, a képzett tanárok és a jó tanulók pozitív húzóhatása. Az azonban meglepő, hogy a korábban szakképzésbe "lehulló" tanulók milyen jól alkalmazkodtak a kihívásokhoz. A lengyel eset jól szemlélteti azt a fejlesztéspolitikai tételt, miszerint a legkritikusabb célcsoportok teljesítményének célzott javítása a leghatékonyabb útja a teljes közoktatás teljesítményjavításának.

## **Kopátsy Sándor gondolatai a tehetségekről<sup>2</sup>**

A jövő társadalmában a tehetségben lesz a hiány. Ezért a fejlődés ott lesz a legnagyobb, ahol a legtöbb tehetséget sikerül feltárni, valamint máshonnan odakoncentrálni.

A közgazdaságtan ugyan még ma is a természeti és a tőkepiaci adottságokat tartja elsődlegesnek, de ezeknek a társadalom szellemi vagyonához mért jelentősége egyre inkább másodlagos lesz. Semmi sem értékeli úgy fel a természeti erőforrásokat, a jó éghajlatot, a termékeny földet, a sok bányakincset, a kedvező térbeli elhelyezkedést, mint a kiművelt tehetségek magas aránya, ahogy ezt már Széchenyi István is világosan megfogalmazta.

A fejlett társadalmak a tehetséget minden eszközzel igyekeznek magukhoz vonzani, ennek következtében a világban a legliberalizáltabb áru a tehetség. Az Egyesült Államok évtizedek óta, egyre gyorsuló ütemben gyűjti össze a világ egészéből a legkiválóbb elméket. Oda csábítják a tudományos és a művészeti élet javát. Az elmúlt évek Nobel-díjasainak többsége amerikai, de nem ott született, hanem mint már sikereket ígérő tudós vándorolt oda. A jelenkor világpolgára a szakmai kiválóság. Az ilyen embereket minden ország örömmel fogadja.

---

<sup>2</sup> Kopátsy Sándor – Új közgazdaságtan (2011)